

θέατρο

της Ελένης Πετάση

Μια ζητούμενη ρήξη

Είμαστε πλασμένοι από το υλικό που φτιάχνονται τα όνειρα», γράφει ο Σαίξπηρ. Και είναι, κατ' επέκτασιν, το υλικό των ονείρων που συνθέτει τον *Ναυτικό* του Φερνάντο Πεσόα (1913), με τον οποίο ξεκίνησε τις παραστάσεις του το Θέατρο της Οδού Κυκλάδων.

Αυτό το «στατικό δράμα σε μία εικόνα», όπως το χαρακτηρίζει ο συγγραφέας του, τοποθετείται στην κατηγορία ενός συγκεκριμένου είδους θεάτρου του τέλους του αιώνα: του θεάτρου χωρίς δράση, στο οποίο το ποιητικό κείμενο προορίζεται να διαβαστεί και όχι να «παιχτεί». Κατά τον ορισμό, μάλιστα, του Πεσόα: «Στατικό θέατρο είναι αυτό του οποίου το δραματικό στοιχείο δεν συνιστά μια πράξη· στο οποίο, δηλαδή, οι μορφές όχι μόνο δεν δρουν –επειδή δεν μετακινούνται ούτε επικοινωνούν μέσω της κίνησής τους– αλλά ούτε καν διαθέτουν αίσθηση ικανή να παραγάγει μια δράση».

Ως αποτέλεσμα, η παράσταση που σκηνοθέτησε ο Μιχάλης Βιρβιδάκης ανταποκρίνεται στις προθέσεις και τις εμμονές του πορτογάλου συγγραφέα. Η ελάχιστη κινητικότητα των γυναικείων μορφών του έργου –τρεις αγρυπνούσες δίπλα στο σώμα ενός νεκρού κοριτσιού, οι οποίες κατά κάποιον τρόπο λειτουργούν σαν Χορός τραγωδίας–, διανοημένη με αργές, πλαστικές χειρονομίες και υποστηριγμένη από μια μινιμαλιστική σκηνογραφία (Παναγιώτα Πρίτσα) και από υποβλητικούς φωτισμούς (Λευτέρης Παυλόπουλος), έδωσαν αρχικά την ατμόσφαιρα ενός ονείρου για τρεις φωνές. Ωστόσο, απουσίαζε εκείνη η ανέλιξη και η ένταση ενός –εν τέλει– εσωτερικού μονολόγου που εκφράζεται μέσα από αλληπάλληλες ομιλίες ξορκίζοντας έτσι τον φόβο της αναμονής.

Αυτός ο τόσο έμπειρος χειριστής του ποιητικού λόγου, που αυτοχαρακτηρίστηκε «μια ψυχή εκπαιδευμένη μόνο να ονειρεύεται» και μοίρασε τον εαυτό του σε πολλά φανταστικά πρόσωπα τα οποία υπέγραφαν τα έργα του, χρειάζεται ειδικές συνθήκες για να μας ταξιδέψει στον άχρονο χώρο του – εκεί όπου γίνεται «η αποκάλυψη των ψυχών». Βασική προϋπόθεση σε τούτη την περιπέτεια είναι οι δραματικές καταδύσεις των ηθοποιών. Στον *Ναυτικό*, ο οποίος αποτελεί προπομπό των περίφημων πια λογοτεχνικών ετερονύμων του Πεσόα, η ανεπάρκειά τους ήταν καθοριστική. Η Αφροδίτη Βέντη, η Θεοδώρα Παπαχριστοφίλου, η Ελένη Μποζά και η Κορίνα Χρυσάιδου (ντυμένες με τα ευφάνταστα κοστούμια της Κλαίρ Μπρέισγουελ) δεν μπόρεσαν να μας κάνουν να αισθανθούμε τη ζητούμενη ρήξη με την πραγματικότητα.

Ο *ΝΑΥΤΙΚΟΣ*
ΤΟΥ ΦΕΡΝΑΝΤΟ ΠΕΣΟΑ
ΑΠΟ ΑΡΙΣΤΕΡΑ:
ΕΛΕΝΗ ΜΠΟΤΑ,
ΘΕΟΔΩΡΑ ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΥ,
ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΒΕΝΤΗ,
ΚΟΡΙΝΑ ΧΡΥΣΑΪΔΟΥ